

ФУТБОЛ ЯК ПРОЕКЦІЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ СМИСЛІВ

Балан Б.А., викладач, Тимошків Є.Л., студент, Омельчук М.А., студент

Національний університет фізичного виховання і спорту України

У статті розглядається футбол як ігровий вид культурної практики. Гравці та публіка аналізуються з погляду їх символічної презентації, яка супроводжується колективною міфотворчістю. Виокремлені ресурсні витрати, найбільш значущими серед яких є гроші і час. Наголошується на ролі футбольних матчів як свят, вільних від жорсткої зовнішньої регламентації часу і простору, як рекреаційної діяльності, завдяки якій відновлюється загальна дієздатність людини. Встановлено, що основою формування розвитку футбольної команди є підбір психологічно сумісних гравців.

Ключові слова: ігровий вид культурної практики, футбол як соціальний спектакль, розвиток футбольної команди.

Балан Б.А., Тимошків Е.Л., Омельчук Н.А. ФУТБОЛ КАК ПРОЕКЦИЯ КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИХ СМЫСЛОВ / Национальный университет физического воспитания и спорта Украины, Украина.

В статье рассматривается футбол как игровой вид культурной практики. Игроки и публика анализируются с точки зрения их символической презентации, которая сопровождается коллективным мифотворчеством. Выделены ресурсные расходы, наиболее значимыми среди которых являются деньги и время. Отмечается роль футбольных матчей как праздников, свободных от жесткой внешней регламентации времени и пространства, как рекреационной деятельности, благодаря которой возобновляется общая дееспособность человека. Установлено, что основой формирования развития футбольной команды является подбор психологически совместимых игроков.

Ключевые слова: игровой вид культурной практики, футбол как социальный спектакль, развитие футбольной команды.

Balan B.A., Timoshenko E.L., Omelchuk N.A. FOOTBALL AS PROJECTION OF CULTUROLOGICAL SENSES / National university of physical education and sport of Ukraine, Ukraine.

Football as playing type of cultural practice is examined in the article. Players and public are analysed from the point of view of their symbolic presentation that is accompanied by collective myth. Distinguished resource charges, most meaningful among that are money and time. It is marked on the role of soccer matches as holidays, spare from hard external regulation time and space, as to recreational activity the general capability of man recommences due to that. It is set that basis of forming of development of soccer command is selection psychologically compatible players.

Key words: playing type of cultural practice, football as social theatrical, development of soccer command.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Футбол – найулюбленіша гра. Мільйони дітей і дорослих захоплено грають у футбол. Мільярди спостерігають за грою, співпереживаючи улюбленій команді. А чемпіонати світу з футболу стають святом, що хвилює, об'єднує людей усієї планети.

Причин такої великої популярності гри у футбол декілька. Гра ногами, головою, грудьми вимагає високої координації рухів, рухливості в суглобах. Майстерність виконання технічних прийомів ногою - частиною тіла, набагато менш диференційованою, природно менш пристосованою для таких рухів, ніж рука - викликає захоплення глядачів, та й самих учасників гри.

У ряді актуальних напрямів подальшого розвитку спорту одне з головних місць посідає проблема характеристики футболу як ігрового виду культурної практики.

У вітчизняній і зарубіжній літературі фактично відсутні дані про футбол як проекцію культурологічних смислів.

Тому дана проблема має важливе теоретичне і методичне значення для встановлення світогляду в фізкультурно-спортивній науці, що повинна здійснити розробка теорії сучасної «філософії спорту».

Мета дослідження: надати характеристику футболу як виду культурної практики.

Методи дослідження: теоретичний аналіз сучасних літературних джерел і мережі інтернет із зазначеної проблеми; педагогічне спостереження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Футбол (від англ. *football, association football*), інші назви: сокер (англ. *soccer*), укр. *кóпанний м'яч, кóпанка* – один із різновидів футболу, олімпійський вид спорту, командна спортивна гра, в якій беруть участь дві команди по одинадцять гравців у кожній.

Футбол є одним з найпопулярніших видів спорту у світі. Найпрестижнішим турніром з футболу є Чемпіонат світу з футболу.

Асоціація сприяння міжнародному руху "Спорт для всіх" (TAFISA), яка представляє робочу групу комісії Міжнародного олімпійського комітету, оголосила перелік 20-ти найпопулярніших і наймасовіших видів спорту у світі. Це дослідження TAFISA провела у 200 країнах. Перше місце в рейтингу посіла легка атлетика, якою займаються 9,6% населення планети. Друге місце дісталось футболу - 8,4%, а третє - плаванню (8,1%). До переліку не включили інтелектуальні види спорту на кшталт шахів і бриджу (табл. 1).

Існує безліч різновидів футболу, переважно з меншим числом гравців - у тому числі футдابلбол (грається двома м'ячами), пляжний футбол (грається на піску), футзал (грається в залі на спеціальному покритті), дворовий футбол (грається на будь-якому покритті на полях будь-якого розміру будь-якою кількістю людей), болотний футбол (грається на болоті), футбольний фристайл (полягає у виконанні всіляких хитрощів і трюків), Гельський футбол (національний вид спорту в Ірландії).

Оскільки популярність футболу дуже висока, існує багато ігор, що імітують футбол.

Футбол збирає десятки і сотні тисяч людей різного віку, соціального становища, світогляду, досвіду, освіти, рівня культури тощо. Проте при всій своїй масштабності футбол є досить закритою, відмежованою й ізольованою акцією, соціогруповою структурою, в якій очевидно і демонстративно проглядаються "ми" і "вони", як і більш-менш відверта відчуженість, а інколи і ворожість між ними. Всупереч цьому, футбол глибоко й органічно вкорінений у стиль і спосіб життя сучасних суспільств, включаючи й Україну. Особливістю футболу є поєднання характерних ознак ґрунтованого на добровільній співучасті і медіа-конструйованого (базованого на зовнішній мобілізації й організації) типів спектаклю, що надає йому додаткову складність і робить цікавим об'єктом соціологічного аналізу.

Якщо антропологи об'єктивно малюють нам життя первісних суспільств і "примітивних" культур, очевидно і зрозуміло стає відмінність між співучастю у грі сучасників і далеких предків: для перших співучасть у грі є засобом, для других – самоціллю, "ціллю в собі". У первісній культурі актори відчують єдність із іншими, однаковість дій і переживань, самоцінку, насолоду єднанням. У сучасній культурі вони прагнуть роз'єднання шляхом отримання перемоги над іншими. І тільки горе переможних може бути достатньою підставою для радощів переможців, бо тут домінують конкурентні відносини, які в найбільш чистому вигляді проявляються саме у іграх.

Таблиця 1 – Найпопулярніші та наймасовіші види спорту у світі

№ у поз.	Вид спорту	у відсотках від усіх, хто займається
1	Легка атлетика (ходьба, біг)	9,60%
2	Футбол	8,40%
3	Плавання (в тому числі дайвінг)	8,10%
4	Йога	7,40%
5	Велосипедний спорт	6,40%
6	Баскетбол	5,70%
7	Волейбол (в тому числі пляжний)	5,40%
8	Хокей	10,5%
9	Теніс	4,90%
10	Бодіблдинг	4,70%
11	Гольф	4,50%
12	Спортивні танці	3,80%
13	Лижний спорт	3,40%
14	Єдиноборства (вільна, греко-римська боротьба, бокс, дзюдо, ушу, карате, дзюдзюцу)	3,40%
15	Настільний теніс	3,10%
16	Спортивне орієнтування (туризм)	3,00%

17	Національні види спорту	2,7 4
18	Скелелазіння	2,60%
19	Ролер-спорт	2,0 4
20	Екстремальний спорт	1,10%

Футбол, як різновид спортивної гри, відноситься до числа структурних соціальних спектаклів, тобто таких явищ, які справді існують у житті, проявляються у формах самого життя, викликані дійсними життєвими обставинами. У цьому соціальному спектаклі можна виокремити структуру колективних мотивацій, впорядковану сукупність відповідних дій, що враховує попередні обставини і наслідки, відрізнити формальний і неформальний аспекти, вирахувати інвестиції, отриманий прибуток. Отже, це – цілерациональна за веберівською типологізацією колективна дія [12, с. 308-311].

Разом із тим, тут має місце медійний аспект: без супроводу ЗМІ ця гра або не відбулася б, або носила би принципово інший характер.

Одночасно тут відбувається символічна демонстрація деяких ідеалів і реалізованих ідей: образів "справжніх" чоловіків і жінок (атлетів і красунь), переможців і переможених, своїх і чужих, модних і застарілих зразків одягу і стилів поведінки, втілених у манерах і процедурах презентації себе в публічних місцях.

Зрозуміло, що складна структурно-функціональна будова спортивних спектаклів дозволяє їм задовольняти складну гаму потреб, прагнень і надій. Одночасно тут спостерігається багато аспектів сексуального спектаклю, включаючи знайомства, залицяння, формування стійких, у тому числі формалізованих відносин. Паралельно розгортаються продуктивні й образно-символічні ярмарки, здійснюються рекламні акції, може вестись політична агітація та пропаганда, а також і безцільне споглядання, як різновид насолоди "одиноких у натовпі" [11, с. 151-155].

Будучи святом і деяким дійством, футбол супроводжується активним залученням усіх засобів емоційного збудження: музикальним супроводом, гаміром натовпу, вигуками, рекламними закличками тощо. Разом із тим, активізуються і такі більш стійкі колективні почуття, як патріотизм (вболівання за "свою" команду), соціабельність (відгук на будь-які комунікативні ініціативи людей), ідентифікація (пошук "своїх" і самоізоляція від "чужих"), консолідація (на основі загального прагнення підтримати своїх), індивідуальної та колективної самореалізації через наслідування і залучення прийнятих у даному середовищі зразків поведінки і реакцій.

У футбольному матчі специфічним чином виокремлюються риси події, передбачення і переказ. Тому розгортання соціального спектаклю можна поділити на:

- передматчову стадію, акцентовану в основному на передбаченнях, передчуттях і прогнозах;
- власне гру, в центрі якої лежить безпосереднє переживання того, що відбувається;
- стадію після гри, в процесі якої формірується – через спогади, перекази й інші ретроспективні ментальні операції – "історія" події так, як вона певний час житиме в колективній пам'яті співучасників.

Важливо при цьому пам'ятати, що футбольні вболівальники, подібно до всіх інших видів юрби і натовпу, піддаються суттєвому знеособленню, змішанню й ототожненню з іншими – всі розчиняються серед всіх, хоч при цьому значна частина людського масиву, немов би протестуючи проти цього нівелювання всіх з усіма, одягає яскраві елементи одягу і дрібничок аксесуару, завдяки чому прагне якимось виділитись. Самі ж організатори видовища поділяються залежно від свого функціонального призначення: виконавці і реалізатори тяжіють до авансцени, де прагнуть бути поміченими, закулісся (ляльководи й інші втаємничені фігури) прагнуть замаскуватися, виступити в іншій іпостасі або зовсім зникнути з поля зору. Кожен, за висловом Е. Гофмана, "грає свою партію" [5, с. 134].

Виграш і програш тут носить психо-символічну форму, вони не пов'язані в більшості випадків (за виключенням того випадку, коли робляться ставки на виграш) із реальними набутками і втратами. Проте, це реальні радощі і такі ж реальні печалі в тому сенсі, що суб'єктивно вони переживаються саме так. Тому тут, як зауважує стосовно аналогічних випадків Е. Гофман, домінує опозиційна солідарність або "солідарна опозиційність", де радість і печаль постійно чергуються м [4, с. 137].

Варто при цьому не забувати, що футбольна гра є, за термінологією зарубіжних дослідників, "медійно сконструйований" спектакль або ж ритуал [4, с. 91-107]. Це значить, що ЗМІ й аудіо-візуальні засоби не лише супроводжують, але і за суттю визначають його форму, зміст і спосіб протікання [5, с. 133-138].

Питання психологічного спілкування спортсменів у команді цікавлять багатьох вчених. Після кожних змагань відбувається аналіз вдалих і невдалих виступів учасників заходу. Загальновідомо, що успіх в "командних"

видах спорту залежить від багатьох психологічних показників: взаєморозуміння, зіграність, взаємовиручка. Особливу роль відіграють міжособистісні відносини.

Згуртованість єдиної команди досягається наявністю єдиної мети - перемоги. Спортсмени проводять багато часу разом на тренуваннях, тому система відносин повинна приносити почуття задоволення від перебування в такому колективі. Великий вплив на формування міжособистісних стосунків у команді робить діяльність тренера [2].

Відносини у групах закономірно змінюються. Спочатку, на початковому етапі розвитку, вони бувають щодо байдужими, потім можуть ставати конфліктними, а при сприятливих умовах перетворюватися на колективістські.

У футбольній команді панує дух високої взаємної вимогливості і в той же час глибокої поваги до особистості кожного члена колективу. У нормально розвиненому колективі особисті інтереси його членів збігаються із загальними інтересами команди. Члени колективу відчувають почуття гордості за свій колектив, що виражається в прагненні бути активним учасником його діяльності [10].

Старанність і старанність на тренувальних заняттях, наполегливість, швидкість сприйняття нового в елементах техніки, дисциплінованість, вміння змусити себе працювати з повною віддачею сил - ці якості у лідерів на достовірному рівні оцінюються групою і тренером вище, ніж у аутсайдерів, проте самооцінки цих якостей в аутсайдерів не поступалися самооцінками у лідерів, за винятком такої якості, як уміння змусити себе тренуватися з повною віддачею сил.

У спортивній діяльності спілкування займає не останнє місце.

Із точки зору філософії, спілкування – це спосіб внутрішньої організації та еволюції суспільства; це процес, за допомогою якого можливо здійснювати розвиток суспільства, так як розвиток передбачає постійне динамічне взаємодію суспільства і особистості.

Мовні засоби допомагають виразити найтонші відтінки почуттів, ідей, прагнень, рішень. У спорті мовні засоби часто набувають вигляду спеціальних термінів. Така мова, як правило, не зрозумілий стороннім людям. У спортивній практиці широко використовуються і немовні засоби:

- жести (головою, пальцями, руками); мімічні сигнали (очима, бровами, губами);
- звукові сигнали (в основному для залучення уваги);
- моторні засоби (специфічні засоби спілкування в діяльності, що вимагають переміщення учасників, предметів і об'єктів праці; дії окремого гравця на майданчику: його переміщення є сигналом для інших партнерів про те, яка зараз повинна бути здійснена комбінація).

Футболіст займає певне соціальне становище: наприклад, стає на шлях професійного спорту або готує себе до професійної кар'єри. Йому необхідно поєднувати заняття футболом з вченням, освоєнням професії, сімейними турботами, підтримувати специфічні контакти в сфері спорту.

Часто всі спроби тренера команди ввести будь-якого гравця в певну взаємодію з іншими гравцями виявляються безуспішними, хоча в іншому поєднанні цей же гравець демонструє прекрасну злагодженість та взаєморозуміння з партнерами. У першому варіанті відсутня, а в другому існує психологічна сумісність даного спортсмена з іншими членами команди. Тільки за наявності такої сумісності гравець може показати в сумісній діяльності всі свої позитивні індивідуальні якості.

У футбольній команді можна спостерігати здорову конкуренцію. Це проявляється в тому, що кожен член команди прагне стати краще за інших і швидше отримати більш високий спортивний розряд. Така позиція майже всіх гравців не може бути причиною роз'єднання команди і не призводить до конфліктів і нерозуміння. Навпаки, у футбольній команді часто присутня здорова атмосфера суперництва. Але спортсмени, які виділяються кращими результатами, користуються великим авторитетом, а інші тягнуться за ними. Тренер у процесі навчання може враховувати цей фактор.

Футбол – це не тільки, а може, і не стільки, єдиноборство на полі, скільки велика підготовча робота до гри. Якщо хочете, це психологічний двобій «тренер-гравець», в якому тренер повинен вміти не завжди перемагати. Це як у філософії східних єдиноборств: потрібно вміти грамотно поступитися в малому, щоб потім виграти в набагато більшому. І тут величезне значення мають особистісні якості тренера. Тренер просто зобов'язаний в кожній конкретній ситуації проявляти мистецтво педагога. Тонко розібравшись у нюансах гострої ситуації, йдучи часом з натхнення, він повинен обрати єдино вірний шлях вирішення конфлікту. Може бути навіть через штучне доведення конфліктної ситуації до апогею. Говорячи казенною мовою, це один із пунктів його посадової інструкції – дозвіл конфліктних ситуацій без руйнування колективу. Пункт, звичайно, неформальний, але обов'язковий.

При цьому тренеру не можна допускати зривів на крик, зайву нервозність. Він повинен бути емоційно стриманий, розважливий, уважний, ввічливий, здатний до співпереживання і мати нескінченне терпіння. Тренер повинен знати свою справу, а значить, - бути фахівцем у спілкуванні з людьми, бути самому відповідальним і домагатися відповідального ставлення до справи від гравців. Він - організатор, який не боїться приймати непопулярні рішення. Причому в сьогоднішніх реаліях - рішення, непопулярні десь і для керівництва клубу. Але для цього тренер повинен своїми діями довести керівникам, що він прийшов створювати команду. Тоді, можливо, ці його рішення будуть знаходити розуміння в керівництва клубу [6].

Зараз можна часто чути, що разом з головним тренером з командою повинен працювати психолог. Навіть є люди, які ратують за те, щоб психолог був «в команді». Моє глибоке переконання – такий підхід у корені невірний. Я противник розмов на цю тему. Коли тренер не психолог – це вже не тренер в споконвічному розумінні цієї професії. Упевнений, якщо хто-то, перебуваючи на посаді головного тренера і будучи футбольним людиною, не є психологом, то йому краще підшукати собі інше застосування у футболі: асистент, селекціонер, тренер-методист.

Відповідний підбір команди і вміння керівника навчити не тільки тактичного і технічної майстерності, а й взаєморозумінню всіх учасників групи – це запорука перемоги і успіху в змаганнях.

Таким чином, одним з найважливіших показників "командності" є характер сформованих міжособистісних відносин у професійному колективі спортсменів, причому провідну роль відіграє особистість тренера [7].

До складу спортивного колективу входять не тільки спортсмени, а й тренери, лікарі, масажисти, наукові та технічні співробітники. Без їх участі в спільній роботі колектив не може розвиватися нормально.

Усі тренери-практики, думаю, знають, що команда живе і працює в різнопланових і постійно мінливих умовах: передсезонна підготовка, тренування в процесі сезону, ігри і їх хід, міжігрові паузи, формування взаємовідносин футболістів на полі, на базі, в побуті, під час виїзних матчів (готелі, літаки, автобуси). Тому особливе значення має створення згуртованого колективу, який вміє долати ігрові та життєві труднощі. Багато в чому це - базис роботи тренера.

Таким чином, саме розглянутий стиль роботи дає можливість гармонійно провести зміну поколінь, зберегти наступність і ігровий почерк команди і, що важливо, клубні традиції. Хто б, що б не говорив, один із «китів», на яких стоїть будь-який клуб, - збереження та примноження традицій, сформованих десятиліттями. Тому тренер повинен дбайливо ставитися до клубних традицій, вміло використовуючи їх на благо команди.

ВИСНОВКИ

Соціальні видовища є не стільки моноспектаклями, скільки ігровою взаємодією двох і більше груп, кожна з яких "виконує свою партію", має свій колективний інтерес, вкладає свої ресурси, формує свою систему самоорганізації, самоконсолідації та самоконтролю. Проте, в соціальних спектаклях ця внутрішня розщепленість, двоїстість не виглядає настільки очевидно і рельєфно, щоб це мало принциповий характер; тут формальна схожість, подібність і одноманітність переважають розбіжність і відмінність. Найбільш наочно це проявляється в єдності простору і часу. Звичайно, у них є спільний стрижень, об'єднуючий імпульс, загальний код, ритм і спрямованість у такій мірі, щоб їх можна було назвати чимось єдиним. Але це – єдність відмінностей, інколи навіть протилежностей. Найбільш показовою формою таких спектаклів є спортивні видовища взагалі, та футбол зокрема. Має він також усі інші функції формальної інституції (комунікативну, примусово-дисциплінуючу, стратифікуючу, інтегруючу, консолідуючу тощо).

Гравці, футболісти – відблиск колективного ідеалу: здоров'я, сили, спритності, матеріального забезпечення, у якійсь мірі свободи (в тому числі вибору клубу як місця "роботи"), популярності, успіху, авторитету, престижу. У цьому контексті футболісти, особливо найбільш успішні, є очевидною та реалізованою мрією, наглядним взірцем щасливої долі, безпосередньо здатним до сприйняття й оцінки талантом.

Особистість футболіста, її психологічні особливості формуються під впливом різних видів діяльності, в яких він бере участь. Футболісти займаються не тільки спортом. На розвиток їх особистості впливають трудова та громадська діяльність, навчання та освіта, художнє виховання. До цього треба додати вплив різних взаємин, в які спортсмени вступають з іншими людьми в побуті і в процесі всіх видів діяльності, а також масових засобів інформації – театру, кіно, радіо, наукової та художньої літератури і т.д.

У результаті сукупного впливу всіх цих факторів у футболіста складаються певні риси його світогляду, суспільні потреби і інтереси, характерні для людини моральні риси особистості.

Оскільки вплив цих чинників на різних людей в тій чи іншій мірі різна і ніколи не збігається, особистість спортсмена, як і кожної іншої людини, завжди індивідуальна і неповторна.

Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення демографії футболу як виду спортивної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апинян Т.А. Игра в пространстве серьезного: игра, миф, ритуал, сон, искусство и др. – СПб., 2003. – 399с.
2. Горбунов Г.Д. Психология физической культуры и спорта / Г.Д. Горбунов, С.М. Гогун. – М.: Академия, 2009. – 235 с.
3. Гофман Е. Представление себя другим в повседневной жизни: Пер. с англ.. – М.: Канон-Пресс - Ц, 2000. – 302 с.
4. Гофман Е. Стигма: Заметки об управлении испорченной идентичностью.- Социологический форум. – 2000. – №3-4; 2001. – №1-4.; гл.1,2,3,4. / Режим доступа: <http://Sociologie.ru/>.
5. Сکیدін Л. О. Стадіон як соціальний театр: футболісти та вболівальники / Л.О. Сکیدін // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна – 2009. - № 881. – С. 133-138.
6. Кардяліс К. Конфліктність і згуртованість спортивних команд: діагностика та оптимізація міжособистісних відносин / К. Кардяліс, Б. Александрівичоте // Психологічний журнал. – 2005. - Т. 26. - № 1. – С. 71-78.
7. Кондратьев М.Ю. Соціально-психологічний феномен авторитету і відносини авторитетності в групі / М.Ю. Кондратьев, Ю.М. Кондратьев // Світ психології. – 2006. - № 4. – С. 67-76.
8. Кричевський Р.Л., Дубовська С.М. Соціальна психологія малої групи. – М.: Аспект Пресс, 2009.
9. Пасат Г. Чому «зникають» футбольні команди // Сіті-Інфо. – 2009. – № 6. – С. 9.
10. Петухов О.В. Взаємовідносини у спортивній команді // Вісник Пермського університету. - 2007. - № 6. - С. 192-196.
11. Мазов Н.Ю. Спортивная игра как гармония души и тела // Актуальные проблемы социогуманитарного знания. – М., 2006. – Вып. 34. – С. 151-155.
12. Шарипов Э.И., Кронин С.И. Режиссура социальных игр. – М.: КСП+, - 2002. – 311с.
13. Шинкаренко В.Д. Структура и функция игры В.Д. Шинкаренко // Философия и общество = Philosophy and society. – М., 2006. – №1.

УДК 796.9

ФІЗИЧНА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ЮНИХ БІАТЛОНІСТІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ БАГАТОРІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Бурла А. О., Бурла А. О.

Сумський державний університет

У статті розглянуто динаміку функціональних показників, які визначають фізичну працездатність юних біатлоністів на різних етапах багаторічної підготовки і школярів, які не займаються спортом.

Ключові слова: фізична працездатність, юні біатлоністи, багаторічна підготовка, динаміка показників підготовленості.

Burla A.A., Burla A.A. ФИЗИЧЕСКАЯ РАБОТОСПОСОБНОСТЬ ЮНЫХ БИАТЛОНИСТОВ НА РАЗНЫХ ЭТАПАХ МНОГОЛЕТНЕЙ ПОДГОТОВКИ / Сумской государственной университет, Украина.

В статье рассмотрена динамика функциональных показателей, которые определяют физическую работоспособность юных биатлонистов на различных этапах многолетней подготовки и школьников, не занимающихся спортом.

Ключевые слова: физическая работоспособность, юные биатлонисты, многолетняя подготовка, динамика показателей подготовленности.

Burla A.O., Burla A.O. PHYSICAL PERFORMANCE OF YOUNG BIATHLETES AT VARIOUS STAGES YEARS OF PREPARATION / Sumy state university, Ukraine.

The paper considers the dynamics of functional parameters that define the physical performance of young biathletes at various stages of preparation and years of students, who do not play sports.

Key words: physical performance, young biathlon, long preparation, the dynamics of preparedness.